

¡Tirant de beta!

Els vídeos domèstics comencen a passar per antena de la mà d'una sagaç política televisiva del *feed-back*. TV3 va perdre, a primers de 1985, una oportunitat clamorosa de posar-se una medalla en l'especialitat.

Alfons Arús, l'artífex del vídeo domèstic a TVE.

L'avi pitja el botó del comandament a distància i una senyora de volum considerable que ballava sardanes al davant de la catedral desapareix sobtadament de la pantalla. Les imatges trontollen d'una manera sorprenent. Un tros de cel, un pla tremolós dels companys de dansa i, finalment, la pobra senyora estar-

racada en un sot de dos metres de fondària. Rialles. L'avi s'aixeca enfurismat. "¡Guaita què fan ara!" Es pensa que la seva jove s'ha tornat a deixar el vídeo connectat. Tants botons l'atabalen. Just quan ja comença a témer que no podrà veure els ninotets de l'Òscar amb fons de futbol, surt la Sardà, posa una d'aquelles cares de pàmfila que

l'han feta famosa i anuncia *Betes i films*. És el programa de vídeos domèstics de TV3.

La temporada televisiva en va plena, d'aquest nou gènere de programes. Quatre imatges xocants del quotidià col·lectiu, la possibilitat sempre temptadora de grans premis i un ritme trepidant. El telespectador salta del confortable sofà de casa i xucla

tota la càmera que pot. La recepta és senzilla, gairebé de microones. Hi compta una mica l'habilitat del cuiner i, sobretot, la feina prèvia del realitzador. Però el producte es menja amb facilitat, sense gaires preocupacions per la barreja explosiva d'ingredients. Més que de trobar-hi bon gust, es tracta de tolerar el regust.

TOTHOM S'HI APUNTA

TV3 ens ha venut el seu *Betes i films* amb les etiquetes d'innovador i popular. El cert és que ha nascut un gènere, producte de la nova onada de filmadores amb què la nostra venerada societat de consum ens ha obsequiat. Un gènere molt conjuntural que es basa en el vici col·lectiu d'enxampar les imatges més insulses en una cinta de vídeo. L'èròtica del narcisisme populista, com si diguéssim. És clar que la idea no és nostrada. No cal ser massa sagaç per imaginar que un programa d'aquest tipus havia de nàixer al Japó, la pàtria natural dels vídeoaddictes. La cadena privada TBS programà el primer espai de vídeo domèstic i el titulà, amb la gracià que els caracteritza, *Riure amb Ken i Kato Chan*.

Aquesta mostra d'imaginació nipona aterrà immediatament a la gran ABC nord-americana. La cadena de l'alfabet va aconseguir amb *America's funniest home video* un dels èxits més esclatants del món de la pantalla. De fet, moltes de les imatges d'hilarants tragèdies del món de l'esport que donen la volta al món per fornir de material els *Fets i gent* d'arreu del planeta, han sortit d'aquest programa.

La follia del *tal com raja* ha arribat a Europa. A banda de TV3, l'incansable Arús a TVE i els pupils de Berlusconi a Tele 5 treballen en programes del mateix caire. A França aquest estiu també s'han estrenat espais mirall a TF1 (*Vídeo Gag*) i la inevitable *La Cinq* (*Les Mordus de la vidéo*). Els anglòfils del continent i les illes britàniques poden també gaudir de les clatellades més vistoses dels seus elegants conciutadans a tres canals anglesos. Els privats Granada i ITV competeixen entre els vídeoaddictes britànics amb el parabòlic Sky One de Rupert Murdoch.

UN COLP BAIX AL REALISME

Els pastissos voladors, les caigudes esperpèntiques i els petits desastres quotidians poblaran, doncs, les pantalles de mig món. És clar que, malgrat les aparences, aquesta innovadora fórmula televisiva implica el naixement d'un nou nivell de ficció. La tornada al cinema mut està servida. Les filmacions que protagonitzen aquests programes de vídeo domèstic expliciten el procés de filmació. Difícilment ens podem sostreure a la presència inquietant que hi ha darrera la càmera. Els trípod i els plans massa fixos són grans enemics del vídeo

domèstic. El producte ha de contenir imatges explícitament parcials. A més, l'exploració humorística del ridícul ens retorna a la gènesi del teatre de l'absurd de Ionesco, amb aquella anècdota deliciosa de les frases de manual de llengua estrangera.

En ple procés de desverbalització, el vídeo domèstic substitueix l'escriptura automàtica per la filmació automàtica. I la dosi d'espontaneïtat que demana el producte desitjat comportarà el naixement de tot un sofisticat procés creatiu de simulació que tendeixi a mostrar unes imatges captades *per casualitat*. Un procés que, des de la seva vessant massiva, recorda el desenvolupament elitista de

les avantguardes històriques. Al final del camí, com sempre, un nou cul de sac. Conec gent que, dos mesos després de l'inici de *Betes i films*, ja planifica guions de vídeo domèstic. Gent que s'adona de la complexitat de la sintaxi aparentment més senzilla.

A L'ALTRA BANDA DEL MIRALL

Però l'ús i abús de metres de cinta de vídeo retornable amb fins tan innobles havia de tenir una contrapartida il·lustrada. A França, potser per demostrar que la *nouvelle vague* no va existir per casualitat, tres canals de televisió han creat l'antídote cinèfil a tanta proliferació de cinema

mut matusser. La cadena per cable parisenca Paris Première ha llançat un programa anomenat *Profession amateur* que presenta les pel·lícules amateurs amb vocació de sintaxi cinèfila, algunes de les quals –en opinió dels crítics– mereixen figurar en un festival professional.

Aquesta activitat, fins ara reservada a alguns centres culturals o biennals subvencionats, va saltar a la petita pantalla la temporada passada de la mà del Canal Plus francès, amb un programa anomenat *Télé-Maison*. Sembla que la contra als *Betes i films* del món ha arrelat al país veí, perquè també La Sept n'ha programat una variant titulada *Objectif amateur*.

Evidentment, mai no se sap on et pots avorrir més. Però, salvant les distàncies, jo m'imagino que la comparació d'un producte del tipus *La Gran Ocasión* amb un programa de cançons de dutxa interpretades *in situ* no oferia grans dubtes.

L'OPORTUNITAT PERDUDA DE TV3

La història en lletra menuda del món editorial està plena de badades clamoroses. Els millors editors han rebutjat, per raons diverses, títols que després havien d'assolir entitat pròpia en la transcendent història de la lletra impresa. Una antologia ben documentada d'aquestes badades histò-

riques, amb un apèndix de crítiques desafortunades, seria un volum excel·lent per als estudiosos del complex món de la literatura. És obvi que en el conjunt de circumstàncies que empenyen un editor a apostar per un llibre el percentatge corresponent a les consideracions purament literàries és molt baix.

Però les badades en el món de la televisió són més difícils de valorar. Els projectes de programa s'acumulen a les taules dels directius a un ritme molt superior i la portada dialèctica del "no" acostuma a comportar la mort imminent d'aquella idea. L'estructura industrial del medi no permet gaires malabarismes.

Per això, quan en plena fe-

brada del vídeo domèstic t'arriba a les mans la còpia d'un projecte de programa datat el novembre de 1984 sota el significatiu títol de *Filmi-ho!* val la pena llegir-ne la lletra menuda. Efectivament, a primers de 1985 els directius de TV3-Televisió de Catalunya, SA, van tenir a les mans un projecte força definit per posar en marxa un programa de vídeos domèstics com els que ara exhibeixen tots els canals esmentats com si fossin els seus fills predilectes. El signaven l'Eugeni Bofill i Saliguer, l'Oriol Comas i Coma i en Jordi Oliver i Olivella.

Filmi-ho havia de durar una hora. Comprenia cinc seccions –dues de vídeos domèstic, una entrevista, un vídeo temàtic i una votació final– i també adoptava l'estructura de programa concurs. Ja preveia la importància esponsoritzadora del sector cinematogràfic i reflexionava, a l'hora de vendre la moto, sobre l'impacte que podia produir la intervenció directa de l'espectador. "És una proposta d'apropament a la televisió i, doncs, de desfer la idea que de la televisió només se'n pot ser receptor, i que la participació està reduïda a molt pocs", deien els seus pares amb sintaxi domèstica.

El text de presentació esmentava el famós *Vostè pregunta* de Puyal o el simpàtic *Què vol veure?* de Pere Tàpies per recolzar-se en algun referent proper a l'hora de dissenyar un projecte més agosarat. Lamentablement, la conjuminació dels astres era favorable a la presència d'un pa de notables dimensions a l'ull dels directius que havien de creure en el projecte.

Estic convençut que les deliberacions dels responsables d'aquesta badada, filmades adientment per una càmera oculta, podrien constituir un sòlid candidat al premi màxim del *Betes i films* 90. ¡País!

Marius Serra i Roig